

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

**AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ DAİRE**

**KORKUT VE ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ TÜRKİYE
V. TÜRKİYE**

(Başvuru no 61177/09)

KARAR

Madde 6 § 1 (medeni hukuk) • Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Başkanının, derneklerin yurt dışından aldıkları fonları kullanmadan önce idareye beyan etmelerini gerektiren yasal bir hükme uymadıkları için idari para cezasına çarptırılması • Yerel mahkemeler tarafından yeterince gerekçelendirilmeyen kararlar
Madde 11 • Örgütlenme özgürlüğü • Öngörülebilir bir yasa tarafından sağlanmayan müdahale

STRAZBURG

9 Mayıs 2023

*Bu karar, AİHS'nin 44 § 2. maddesinde tanımlanan şartlar altında nihai olacaktır.
Biçimsel değişikliklere tabi tutulabilir.*

Korkut ve Uluslararası Af Örgütü Türkiye v. Türkiye davasında,

Aşağıdaki yargıçlardan oluşan bir Daire olarak görev yapan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (ikinci daire):

Arnfinn Bårdsen, *Başkan*,

Jovan Ilievski,

Egidijus Kūris,

Saadet Yüksel,

Lorraine Schembri Orland,

Frédéric Krenç,

Davor Derenčinović, *Hakimler*

ve Hasan Bakırcı, *Daire Kalemi*,

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 12 Kasım 2009 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. Maddesi uyarınca, Türk hukukuna tabi bir dernek olan Uluslararası Af Örgütü Türkiye ve bu Devletin vatandaşı Sayın Yakup Levent Korkut ('başvuranlar') tarafından Mahkemeye yapılan başvuruyu (No. 61177/09) göz önünde bulundurarak,

Başvuruyu Türk hükümetinin ("Hükümet") dikkatine sunma kararını göz önünde bulundurarak,

Tarafların sözlü savunmalarını dikkate alarak,

4 Nisan 2023 'te dairede kurul olarak görüştüktan sonra,

Bu tarihte kabul edilen aşağıdaki kararı verir:

GİRİŞ

1. Dava, derneklerin yurt dışından aldıkları fonları kullanmadan önce idareye beyan etmelerini gerektiren yasal bir hükme uymadıkları için Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Başkanı'na idari para cezası verilmesine ilişkindir. Başvuranlar, yani Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi ve söz konusu derneğin o zamanki Başkanı Sayın Yakup Levent Korkut, Sözleşmenin 6, 11 ve 14. Maddelerini ve 1 Nolu Protokolün 1. Maddesini ileri sürmektedirler.

DAVAYA YOL AÇAN OLAYLAR

2. 2002 yılında Bakanlar Kurulu'nun izniyle kurulan Uluslararası Af Örgütü Türkiye ("başvuru sahibi dernek"), Londra merkezli bir kuruluş olan Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye şubesidir.

1962 doğumlu Sn. Yakup Levent Korkut ('başvuran'), başvuran/başvuru sahihi derneğin o dönemde başkanıydı. Başvuranlar, İstanbul'da mukim avukatlar A. Yılmaz ve S. N. Yılmaz tarafından temsil edilmektedir.

3. Türk Hükümeti ("Hükümet"), Temsilcisi olan, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Departmanı Başkanı Sayın Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmektedir.

4. 23 Kasım 2004 tarihinde, dernekler hakkında yeni bir kanun ("Dernekler Kanunu" veya "5253 sayılı Kanun") yürürlüğe girmiştir. Kanunun 21. maddesi ve Dernekler Yönetmeliğinin 18. maddesi uyarınca, bir dernek, bankacılık sistemi üzerinden yapılmaları ve bu tür fonların miktarının kullanılmadan önce idareye beyan edilmesi koşuluyla yabancı kaynaklardan finansal katkılar alabilir.

5. 10 Ekim 2007 tarihinde İstanbul Valisi, başvuran derneğin denetlenmesini emretmiştir. Denetim sonunda hazırlanan raporda dernek faaliyetlerinde usulsüzlükler olduğu ortaya çıkmıştır. Rapor, özellikle, 2006 ve 2007 yıllarında derneğin, kullanımdan önce yabancı kaynaklardan gelen fonları valiliğe bildirme yükümlülüğünü gecikmeli olarak on altı kez yerine getirdiğini ve böylece Dernekler Kanunu'nun 21. maddesi hükümlerini göz ardı ettiğini belirtmiştir. Rapora göre, bunlar Uluslararası Af Örgütü'nün merkezinden on ödeme (hepsi tamamlandıktan sonra üç aydan daha kısa bir süre içinde bildirilmiş, ancak süreç denetim sırasında henüz tamamlanmamıştır), Uluslararası Af Örgütü Norveç'ten dört ödeme (yalnızca biri, denetim sırasında henüz bildirilmemiştir, diğer üçü tamamlandıktan sonra bir aydan daha kısa bir süre içinde bildirilmiştir) ve yurtdışında ikamet eden kişilerden iki ödeme (tamamlandıktan sonra bir aydan daha kısa bir süre içinde bildirilmiştir) şeklindedir. Raporda, Dernekler Kanunu'nun 32 § 1 (I) maddesi uyarınca, bu şekilde tespit edilen ihlallerin her biri için dernek başkanına idari para cezası verilmesi çağrısında bulunulmuştur.

6. 19 Kasım 2007 tarihli yazı ile İstanbul Valiliği Dernekler Dairesi Müdürü, yukarıda belirtilen denetim raporundan, başvuran derneğin 2006 yılında beş kez ve 2007 yılında on bir kez olmak üzere yurtdışından gelen fonları, Dernekler Kanunu'nun 21. Maddesine aykırı bir şekilde kullandıktan sonra beyan ettiğinin ortaya çıktığını Valiliğe bildirmiştir. Dernek başkanına, o sırada geçerli olan döviz kuruna bağlı olarak 9.246 Türk Lirası (TL) veya yaklaşık 5.283 Avro (EUR) idari para cezası verilmesini istemiştir.

7. 9 Ocak 2008 tarihinde başvuru sahibine bildirilen bir kararla, İstanbul Valisi, başvuru sahibi dernek başkanı olarak Sayın Korkut'a yukarıda belirtilen denetim raporunda belirtilen 16 usulsüzlükle ilgili olarak yukarıda belirtilen tutarda idari para cezası vermiştir.

8. Başvuru sahibi, İstanbul Valiliği Dernekler Müdürlüğüne yaptığı 21 Ocak 2008 tarihli başvuruyla bu karara itiraz etmiştir. Başvuruda, başvuru sahibi derneğin uluslararası bir sivil toplum kuruluşu olduğunu ve genel giderlerinin büyük ölçüde Uluslararası Af Örgütü'nün uluslararası merkezi veya derneğin yurt dışındaki ulusal bölümleri tarafından ödenen mali yardımlarla karşılandığını açıklamıştır. Yabancı kaynaklardan gelen mali katkıları bildirme yükümlülüğüne öngörülen süre içinde uyduğunu ve Dernekler Yasası'nın ihlalinin yalnızca, biri Uluslararası Af Örgütü Norveç'ten 10 Şubat 2006 tarihinde, diğeri de Uluslararası Af Örgütü merkezinden 27 Haziran 2006 tarihinde yapılan iki ödemenin valiliğe geç bildirimi bağlamında sözkonusu olabileceğini eklemiştir. Bu nedenle,

kendisine uygulanan idari para cezasının kanuna aykırı olduğunu düşünmüştür.

9. 30 Ocak 2008 tarihli yazı ile İstanbul Valisi, başvurana söz konusu para cezasının mevzuata uygun olduğunu ve ulusal mahkemeler önünde itiraz etme hakkına sahip olduğunu bildirmiştir.

10. 7 Şubat 2008 tarihinde başvuru sahibi para cezasının tamamını ödemiştir.

11. 8 Şubat 2008'de İstanbul İdare Mahkemesi'nde söz konusu para cezasının iptali talebiyle başvuruda bulunmuştur. Ayrıca duruşma talep etmiştir.

12. 25 Şubat 2008'de İstanbul İdare Mahkemesi, davada yetkisizlik kararı vermiştir.

13. Bu yetkisizlik kararının ardından Korkut, 27 Haziran 2008 tarihinde İstanbul Asliye Ceza Mahkemesi'ne ("Asliye Ceza Mahkemesi") başvurarak söz konusu idari para cezasının iptalini talep etmiştir. Valiliğin, para cezası uyguladığı yabancı katkıların tarihlerini ve tutarlarını belirtmediğinden şikâyetçi olmuştur. Ayrıca, 2006 ve 2007 yıllarında başvuru sahibi derneğin, Dernekler Kanunu'nun 21. maddesi kapsamındaki yükümlülüğünü, yabancı kaynaklardan aldığı 35 mali yardımı beyan ederek 13 kez yerine getirdiğini açıklamıştır. Ayrıca, itiraz edilen yaptırımın kapsadığı fonların Uluslararası Af Örgütü merkezinden veya derneğin yurt dışındaki ulusal bölümlerinden geldiği gerekçesiyle önceden beyan şartının geçerli olmadığını savunmuştur. Derneğin sadece bir banka hesabına sahip olduğu için, kullanılmadan önce yurtdışından aldığı fonları beyan etmenin pratik olarak imkânsız olduğunu da eklemiştir. Son olarak, kendisine idari para cezası uygulanması kararının, durumun kapsamlı bir şekilde incelenmesine dayanmadığını ve bunun ne makul ne de orantılı olmadığını ileri sürmüştür.

14. Asliye Ceza Mahkemesi, 23 Ekim 2008 tarihinde, İstanbul Valiliğinden başvuranın temyiz başvurusuyla ilgili görüşlerini ve söz konusu para cezasını uygulama kararını dayandırdığı tüm belgelerin bir kopyasını sunmasını istemiştir.

15. İstanbul Valiliği, 20 Kasım 2008 tarihinde, Asliye Ceza Mahkemesine aşağıdaki belgeleri sunmuştur: Başvuru sahibi derneğin denetimi sonunda düzenlenen raporun bir kopyası, başvuru sahibine idari para cezası uygulanmasına ilişkin kararın tutanağı ve bu para cezasının başvuru sahibine bildirildiğine dair belgeler. Bu belgeler talep sahiplerine verilmemiştir. Hükümet, idarenin Asliye Ceza Mahkemesi önündeki prosedür sırasında davanın esası hakkında yorum yapmadığını açıklığa kavuşturmuştur.

16. Asliye Ceza Mahkemesi, 5 Aralık 2008 tarihinde, İstanbul Valiliği tarafından sağlanan belgelere dayanarak, başvuranın başvurusunu reddetmiştir. Mahkeme, yurt dışından başvuran derneğin hesabına aktarılan ve beyan edilmemesi sonucu idari para cezası verilen fonların Dernekler Kanunu'nun 21. maddesi kapsamına girdiğine karar vermiştir. Mahkeme bu

bölümdeki şartın, derneklerin yabancı fonları nasıl kullanabileceği konusunda herhangi bir kısıtlama içermediğini ve derneklerin muhasebesinde şeffaflığın sağlanmasının amaçlandığını gözlemlemiştir. Ayrıca, Mahkeme çeşitli usulsüzlükler göz önünde bulundurularak karar verilen yaptırımın belirtilen amaç ile orantılı olduğunu değerlendirmiştir. Bu kararın ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“İdare görüşlerini açıklamaya ve ilgili belgeleri vermeye davet edilmiştir. Bu şekilde oluşturulan dosyadan, idari yaptırımların, Uluslararası Af Örgütü’nün Türkiye şubesinin denetlenmesinin ardından Dernekler Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan 10 Ekim 2007 tarih ve 183 sayılı raporun incelenmesi sonucunda verildiği anlaşılmaktadır. Buna göre idari yaptırım usul kurallarına ve hukuka uygundur. »

17. 27 Mart 2009 tarihinde Sayın Korkut, bu karara karşı Beyoğlu Ağır Ceza Mahkemesine temyiz başvurusunda bulunmuştur. Mahkemeye sunduğu ve Hükümete göre Asliye Ceza Mahkemesine sunmadığı belgelere dayanarak, Asliye Ceza Mahkemesinin kararını yalnızca denetim raporunun sonuçlarına dayanarak verdiğini ve herhangi bir araştırma yapmadığını veya ilgili başka herhangi bir kanıt toplamadığını iddia etmiştir. Başvuru sahibine göre, mahkeme başvuru sahibi derneğin bankacılık işlemlerine ilişkin belgeleri elde etmeli ve yukarıda belirtilen raporun sonuçlarını doğrulamak için bir bilirkişi raporu istemeliydi. Başvuru sahibi, raporlama yükümlülüğüne uyduğunu ve yurtdışından sadece iki fon transferine itiraz edilebileceğini açıklamıştır. Yabancı kaynaklardan gelen fonların banka havalesi şeklinde derneğin hesabına ödendiğini belirtmiş ve esasen derneğin belirli cari giderlerini ödemek için kullanıldıkları göz önüne alındığında, bu fonların gerçekte harcandığı tarihi belirlemenin prensip olarak çok zor olduğunu savunmuştur. Söz konusu para cezalarına ilişkin belgelerde, idari para cezasının verildiği yabancı yardımların tarih ve miktarlarının belirtilmediğini yinelemiştir. Özellikle, İstanbul Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın, uluslararası kuruluşların ulusal şubelerinden - başvuru sahibi derneğin durumunda olduğu gibi - uluslararası merkezlerinden gelen fonları kullanmadan önce beyan etmelerini istemediğini eklemiştir. Bu argümanı desteklemek üzere, Açık Toplum Türkiye’ye (Open Society Türkiye/ (uluslararası bir vakfın ulusal şubesi), bazı cari giderlerini ödemek amacıyla uluslararası merkezinden aktarılan fonların rejimine ilişkin bir sorusuna yanıt olarak verdiği İstanbul Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın 31 Ekim 2006 tarihli bir yazısını sunmuştur: Müdürlük, bu tür fonların önceden beyana tabi olmadığını açıklamış ve sadece yabancı kaynaklardan gelen fonların üçüncü şahıslara ödenmek üzere uluslararası bir derneğin ulusal şubesine aktarılması durumunda 5253 sayılı Kanunun 21. Maddesi uyarınca beyan edilmesi gerektiğini eklemiştir.

18. Ağır Ceza Mahkemesi, başvuru sahibine 2 Temmuz 2009 tarihinde tebliğ edilen 15 Haziran 2009 tarihli kararla, başvuru sahibinin itirazını reddetmiş ve 5 Aralık 2008 tarihli kararı onamış ve bu karar kesinleşmiştir.

Başvuru sahibinin ileri sürdüğü argümanlar hakkında yorum yapmaksızın, kararın usul kurallarına ve hukuka uygun olduğunu beyan etmiştir.

İLGİLİ ULUSAL VE ULUSLARARASI YASAL ÇERÇEVE VE UYGULAMA

I. 4 KASIM 2004 TARİH VE 5253 SAYILI DERNEKLER KANUNU

19. 5253 sayılı Kanunun 5 § 2 Maddesi şu hükmü içermektedir:

«Yabancı dernekler, Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının izniyle Türkiye’de faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilirler.»

20. 5253 sayılı Kanunun 19. Maddesinin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

«Dernekler, yıl sonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı sonuna kadar mülkî idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Gerekli görülen hallerde, derneklerin tüzüklerinde gösterilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri, defterlerini ve kayıtlarını mevzuata uygun olarak tutup tutmadıkları İçişleri Bakanı veya mülkî idare amiri tarafından kamu görevlilerine denetletilebilir. (...)

Denetim sırasında, suç teşkil eden fiillerin tespit edilmesi hâlinde, mülkî idare amiri durumu derhal Cumhuriyet savcılığına ve derneğe bildirir.

(...)»

21. Aynı kanunun 21. Maddesi o zamanki haliyle şu şekildeydi:

"Dernekler mülkî idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdî yardım alabilirler. Bildirimin şekli ve içeriği yönetmelikte düzenlenir. Nakdî yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur.»

22. Aynı kanunun olayların meydana geldiği tarihte yürürlükte olan 32 § 1 (I) maddesi şu hükmü içermektedir:

“Bu Kanun hükümlerine aykırı davrananlara uygulanacak cezalar aşağıdaki şekildedir:

(I) 21, 22, 23 ve 24’üncü maddelerde (...) belirtilen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen dernek yöneticileri hakkında beş yüz Türk lirası idari para cezası verilir.»

Bu madde, 5253 sayılı Kanunun 21. maddesinde belirtilen raporlama yükümlülüğüne uyulmamasını üç aya kadar adli para cezası veya hapis cezası ile cezalandıran 23 Ocak 2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Ancak bu hükümler, söz konusu suç için idari para cezası şeklinde bir yaptırım eski haline getiren 27 Aralık 2020 tarih ve 7262 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.

II. 30 MART 2005 TARİH VE 5326 SAYILI KABAHAHLER KANUNU

23. 5326 sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca, yetkili asliye ceza mahkemesinde idari para cezasına itiraz edilebilir. Böyle bir davada asliye ceza mahkemesi tarafından yürütülecek adli inceleme aşamalarını açıklayan Kanunun 28. Maddesinde, davaya ilişkin kısımlarında şu ifadeler yer almaktadır:

« (...)

(2) İdari para cezasına karşı yapılan itirazın usul kurallarına uygun olması halinde, itiraz beyanı idareye iletilir.

(3) İdare, söz konusu beyanın sunulmasından itibaren 15 gün içinde gözlemlerini sunar. İtiraz edilen idari para cezasına ilişkin tüm dosyanın bir kopyası, değerlendirmelerle birlikte mahkemeye sunulacaktır (...)

(4) Mahkeme, Davacıya [cevap olarak] değerlendirmelerin bir kopyasını gönderecektir. Talep üzerine veya resen tarafları çağırabilir ve dinleyebilir (...)

(7) Mahkeme, tarafları dinledikten, tüm delilleri topladıktan ve Davacıya son sözü verdikten sonra kararını verir (...) »

Kanunun 29. maddesi uyarınca, asliye ceza Mahkemesinin kararına karşı itirazda bulunulabilir. Bununla birlikte, böyle bir itirazın incelenmesi, dosyadaki unsurlar temelinde bir duruşma yapılmadan gerçekleştirilecektir.

III. DERNEKLER YÖNETMELİĞİ

24. Derneklere ilişkin 25772 sayılı Yönetmelik 31 Mart 2005 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Yönetmeliğin 18. maddesi şu şekildedir:

Raporlama yükümlülüğü

“Kanunun 5 inci maddesi kapsamına giren faaliyetlerde bulunmaya yetkili dernekler ile yabancı dernek veya vakıflar ile kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, mahalli idareye önceden bilgi vermek kaydıyla yurt dışında bulunan kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı veya nakdi yardım alabilirler. Finansal yardım söz konusu olduğunda, bankacılık ağı üzerinden yönlendirilmelidir. Fonlar kullanılmadan önce bildirimde bulunulmalıdır. »

9 Temmuz 2020 tarihinde kabul edilen bir değişikliğin ardından 25772 sayılı Yönetmeliğin 18. maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

“Yabancı derneklerin veya vakıfların ulusal şubeleri tarafından uluslararası merkezlerinden veya yurtdışında bulunan diğer şubelerden alınan fonlar... [birinci fıkrada öngörülen] prosedüre tabi olacaktır. »

IV. ANAYASA MAHKEMESİ’NİN KONUyla İLGİLİ İÇTİHADI

25 Hükümet görüşlerinde, Anayasa Mahkemesi’nin idari para cezası verilmesini mülkiyet hakkı açısından incelediği çeşitli davalara atıfta bulunmaktadır. *Züliye Öztürk* (no. 2014/1734, 14 Eylül 2017) davasında Yüksek Mahkeme, alt mahkemelerin söz konusu para cezasının kendisine

tebliğ edilip edilmediği hususunu kapsamlı bir yargısal incelemeye tabi tutmamış olması nedeniyle, başvurana idari para cezası verilmesinin mülkiyet hakkını kullanmasına yönelik aşırı bir müdahale teşkil ettiğine karar vermiştir. Buna karşılık, *A.D.* (no. 2015/10393, 9 Ocak 2019) davasında Mahkeme, benzer bir tedbirin yargısal denetiminin yeterince kapsamlı olduğunu tespit etmiş ve bu nedenle mülkiyet hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

Asliye ceza mahkemesi önünde duruşma yapılmamasına gelince, Anayasa Mahkemesi bu tür mahkemelerin bu şekilde yargılama yapabileceğini kabul etmiştir. *Kırmızı GAA İnşaat Turizm Gıda Sanayi ve Tic. Ltd. Şti* (no. 2013/2370, 14 Eylül 2017) davasında, başvuranın duruşma talep etmemiş olmasını da dikkate alarak, dosyanın incelenmesinin ve tarafların yazılı beyanlarının, tatmin edici bir şekilde çözmeye yetmeyeceği herhangi bir hukuki veya fiili mesele ortaya koymadığından, idari para cezalarının iptali için açılan davalarda duruşma yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir. Öte yandan Mahkeme, başvuranın gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir. Ancak hem yukarıdaki kararda hem de *Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti* (3) (no. 2014/929, 10 Haziran 2015) davasında, başvuranların dosyadaki tüm belgelere önceden erişebildiklerini ve idare tarafından sunulan belgelerin kendilerine tebliğ edilmemiş olmasının taraflar arasındaki adil dengeyi bozacak nitelikte olmadığını göz önünde bulundurarak, ilgili kişilerin adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu içtihattan çıkan sonuca göre, Anayasa Mahkemesi'ne adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine dair bir şikâyetle bulunulduğunda, Mahkeme, başvuruçuların dava dosyasının unsurları, savunmaları ve dava dosyasına eklenen belgeler hakkında yeterince bilgilendirildikleri sürece, silahların eşitliği ve çekişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edilmediği kanaatinde dir.

26. Anayasa Mahkemesi'nin örgütlenme özgürlüğü hakkına ilişkin içtihadıyla ilgili olarak Hükümet, Yüksek Mahkeme'nin bir derneğin kapatılmasının/feshedilmesinin bu hakkı ihlal etmediğine hükmettiği *Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç* (no. 2014/4711, 22 Şubat 2019) kararına atıfta bulunmuştur.

V. HÜKÜMET TARAFINDAN SUNULAN YAPTIRIM ÖRNEKLERİ

27. Hükümet, 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesinde öngörülen raporlama yükümlülüğüne uymadıkları için derneklerin cezalandırıldığını kanıtlayan çok sayıda belge sunmuştur. Ancak, bu belgelerin hiçbiri, mevcut davada olduğu gibi, bir derneğin uluslararası merkezinden o derneğin Türkiye şubesine aktarılan mali yardımla ilgili değildir. Ayrıca, Ankara Vali Yardımcısının 8 Temmuz 2020 tarihli yazısına göre, merkezi yurt dışında bulunan hiçbir sivil toplum kuruluşu söz konusu yükümlülüğe uymadığı için yaptırma tabi tutulmamıştır.

VI. ULUSLARARASI METİNLER

28. Hükümet, gözlemlerinde, BM Genel Kurulu'nun 31 Ekim 2003 tarihli ve 58/4 sayılı kararıyla kabul edilen Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi'nin ve 8 Kasım 1990 tarihinde imzaya açılan ve 1 Eylül 1993 tarihinde yürürlüğe giren Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, El Konulması ve Müsaderesi Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin (Antlaşma No. 141) ilgili hükümlerine atıfta bulunmuştur. Ayrıca Mali Eylem Görev Gücü'nün (FATF) tavsiyelerine de atıfta bulunmuştur

HUKUKİ AÇIDAN İNCELEME :

I. HÜKÜMET TARAFINDAN YAPILAN GEÇ BAŞVURU ÖN İTİRAZINA İLİŞKİN OLARAK

29. Hükümet, başvuruların Mahkeme İç Tüzüğü'nün 47. maddesine uymamaları nedeniyle başvurunun kabul edilemez olduğu kanaatindedir. Hükümet, başvuru sahiplerinin temsilcilerinden biri tarafından 12 Kasım 2009 tarihinde Mahkeme'ye gönderilen ve ekleri olmayan bir sayfalık mektubun, İçtüzüğün 47. maddesinde belirtilen unsurları içermediğini ve başvuru sahipleri tarafından imzalanmış bir yetki belgesini de beraberinde getirmediğini belirtmiştir. Ona göre, başvuru sahipleri tarafından ancak 25 Şubat 2010 tarihinde resmi bir başvuru yapılmıştır. Dolayısıyla, şikâyet konusu yargılama, Beyoğlu Ağır Ceza Mahkemesi'nin 15 Haziran 2009 tarihinde verdiği ve 2 Temmuz 2009 tarihinde başvuranlara tebliğ edilen kararla sona erdiğinden, başvuru sahipleri Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde öngörülen altı aylık süre sınırına uymamışlardır. Hükümet, avukatlara Mahkeme'ye başvuru yapma yetkisi veren vekaletnamenin 22 Ocak 2010 tarihinde imzalandığını eklemiştir.

30. Başvuru sahipleri, buna karşılık başvurunun, Mahkeme'ye yazdıkları ilk mektubun tarihi olan 12 Kasım 2009 tarihinde yapılmış olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedirler. Başvuru sahipleri, bu mektupta yer alan unsurların o tarihte Mahkeme İç Tüzüğü'nün gerekliliklerini karşıladığını ve daha sonra Mahkeme tarafından belirlenen süre içerisinde usulüne uygun olarak doldurulmuş bir başvuru formu sunduklarını açıklamışlardır.

31. Mahkeme, başvuru sahiplerinin temsilcilerinin 12 Kasım 2009 tarihinde gönderdikleri bir mektupta müvekkilleri hakkında bilgi verdiklerini, davanın bir özetini ve başvuru sahiplerinin Sözleşme kapsamında Türkiye aleyhindeki şikâyetlerinin bir açıklamasını sunduklarını gözlemlemektedir. Temsilciler, mümkün olan en kısa sürede bir başvuru formu sunacaklarını belirtmişlerdir. Mahkeme, 1 Aralık 2009 tarihli bir mektupla, açıklayıcı bir

memorandum ekleyerek cevap vermiştir. Mahkeme, diğerlerinin yanı sıra, aşağıdaki hususları belirtmiştir:

“Lütfen doldurulmuş başvuru formunu ve ilgili tüm belgeleri bu mektubun tarihinden itibaren sekiz hafta içinde, yani en geç 26 Ocak 2010 tarihine kadar geri gönderin. Bu son tarihe uymazsanız, talebin yapıldığı tarih olarak kabul edilen tarih, ilk iletişim tarihiniz değil, doldurulmuş talep formunun iletişim tarihi olacaktır. »

32. Mahkeme doldurulmuş formu 25 Ocak 2010 tarihinde (postaya verildiği tarih) teslim almış ve başvuruyu kaydetmiştir.

33. Mahkeme, ilgili tarihte geçerli olan içtihadına göre, genellikle, başvuru sahiplerinin başvuruda bulunma niyetini belirten ve başvurunun niteliğini özet olarak da olsa ortaya koyan ilk bildirimin -ancak daha sonra usulüne uygun olarak doldurulmuş bir başvuru formunun Mahkeme tarafından belirlenen süreler içerisinde sunulması şartıyla (bkz. örneğin, *Kemevuako/Hollanda* (beyan), no. 65938/09, §§ 19-20, 1 Haziran 2010)- yapıldığı tarihte başvurunun yapılmış sayıldığını hatırlatır (bkz. *Oliari ve Diğerleri/İtalya*, no. 18766/11 ve 36030/11, § 89, 21 Temmuz 2015, eklerle birlikte). O dönemde faksla gönderilen bir mektup şeklinde olabilen söz konusu ilk iletişim, ilke olarak, altı aylık zaman sınırının işlemlerini durdurmuştur (bkz. yukarıda anılan *Oliari ve Diğerleri*, § 89)

34. Mevcut davada, 12 Kasım 2009 tarihinde başvuru sahiplerinin temsilcilerinden biri tarafından, Mahkemeye başvurma niyetlerini ve başvurularının konusunu belirten ilk mektup gönderilmiştir. Bunu, mahkeme kalemi tarafından verilen talimatlar doğrultusunda usulüne uygun olarak doldurulmuş bir başvuru formunun sunulması izlemiştir (bkz. yukarıdaki 31. paragraf). Bu nedenle başvurunun yapıldığı tarih 12 Kasım 2009’dur. Sonuç olarak, Buna göre, nihai yerel karar tarihinden itibaren altı aylık süre sınırına uyulduğu için, Mahkeme, Hükümet’in gecikme iddiasını reddeder.

II. SÖZLEŞMENİN 6 § 1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

35. Başvuru sahibi dernek ve derneğin başkanı olan başvuran, başvuranın idari bir suçtan suçlu bulunduğu yargılamanın, başta silahların eşitliği ve hukuki dinlenilme hakkı ilkeleri olmak üzere, adil yargılanma güvencelerine uygun olmadığını iddia etmektedir. Özellikle, başvuru sahipleri mahkeme kararlarının gerekçelerinin belirtilmemesinden, karşı tarafça dosyaya konulan belge ve mülahazaların iletilmemesinden ve duruşma yapılmamasından şikayetçi olmuşlardır. Başvuru sahipleri, Sözleşme’nin 6 § 1 maddesini ileri sürmüşlerdir; bu maddenin ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

1. Herkes, kendisine yöneltilen suçlamaların esasının (...) karara bağlanması için yasayla kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından (...) adil ve açık bir duruşma yapılmasını isteme hakkına sahiptir. (...) »

36. Mahkeme, başlangıçta, başvuru sahibi derneğin iç hukuktaki yargılamalara resmen taraf olmadığını belirtmektedir. Ancak, mevcut

davada, idari para cezasının başvuru sahibi Sayın Korkut’a, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Başkanı sıfatıyla ve derneklerin yurtdışından aldıkları fonları kullanmadan önce yetkililere bildirimde bulunmalarını gerektiren yasal bir hükme uymaması nedeniyle verildiği unutulmamalıdır (*Panetta/İtalya*, no. 38624/07, § 37, 15 Temmuz 2014 ile karşılaştırınız). Gerçekten de, Dernekler Kanunu’nun 32 § 1(l) maddesi, dernek yöneticilerini 21. maddede belirtilen yükümlülüğe uymamaktan sorumlu tutmaktadır (bkz. yukarıdaki 22. paragraf). Bu nedenle, mevcut davanın amaçları doğrultusunda, Mahkeme her iki başvuru sahibinin şikâyetlerini Sözleşme’nin 6. maddesi kapsamında birlikte inceleyecektir.

A. Başvurunun kabul edilebilirliği hakkında

37. Hükümet, başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin olarak, biri iç hukuk yollarının tüketilmemesi, diğeri ise *ratione materiae* uyumsuzluk olmak üzere iki itirazda bulunmuştur.

1. İç hukuk yollarının tüketilmemesi hakkında

38. Hükümet, başvuru sahiplerinin, karşı tarafça dosyaya konulan belgelerin ve gözlemlerin açıklanmamasına ve duruşma yapılmamasına ilişkin şikâyetlerini ulusal mahkemeler önünde dile getirmediklerini belirtmiştir.

39. Buna karşılık başvuru sahipleri, 27 Mart 2009 tarihli itiraz dilekçelerinin ikinci paragrafında, ilk derece mahkemesinin, idarenin görüşünün kendisine iletilmesinden hemen sonra ve daha derinlemesine bir araştırma yapmadan karar vererek, açıkça hukuka aykırı ve keyfi bir şekilde karar verdiğini ileri sürmektedirler.

40. Mahkeme, 27 Mart 2009 tarihli Ağır Ceza Mahkemesine yaptıkları temyiz başvurusunda, başvuru sahiplerinin, Asliye Ceza Mahkemesinin kabul ettiği gerekçeye kesinlikle itiraz ettiklerini ve yetkililer tarafından kendilerine idari para cezası uygulanması için alınan kararı kapsamlı bir adli incelemeye sunmadığı için eleştirdiklerini belirtmektedir. Bununla birlikte, Mahkeme, başvuru sahiplerinin karşı tarafça dosyaya girilen belge ve gözlemlerin iletilmemesine ve duruşma yapılmamasına ilişkin şikâyetlerini esas itibarıyla da olsa dile getirmediklerini gözlemlemektedir. Ancak, 5326 sayılı Kanunun 28. maddesinin, Asliye Ceza Mahkemesinin başvuru sahiplerine idarenin gözlemlerinin bir kopyasını vermesini gerektirdiğini ve mahkemenin talep üzerine veya re’sen duruşma yapma olasılığını sağladığını belirtmek gerekir. Bu nedenle, başvuru sahipleri tarafından seçilen dava yolunun yukarıda belirtilen şikâyetlerin giderilmesine yol açmayacağına inanmak için hiçbir neden yoktur.

41. Yukarıda belirtilenler ışığında, AİHM, başvuru sahiplerinin şikâyetlerinin karşı tarafça dosyaya konulan belge ve gözlemlerin iletilmemesi ve duruşma yapılmamasına ilişkin olduğu ölçüde, Hükümet’in

iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki savunmasını kabul etmekte ve bu nedenle başvurunun bu kısmını, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle reddetmektedir.

2. Sözleşmenin 6. maddesinin uygulanabilirliği hakkında

42. Hükümet, Sözleşme'nin 6. maddesinin hem cezai hem de hukuki yönleriyle uygulanamayacağına ilişkin bir ön itirazda bulunmuştur. Hükümet, yerel mahkemeler önündeki yargılamaların, başvuranlara karşı "cezai bir suçlama" ile ilgili olmadığını ileri sürmüştür. Mahkeme, 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesinde öngörülen suçun iç hukukta açıkça "idari" olarak sınıflandırıldığına ve idari bir prosedürü takiben idari bir organ tarafından uygulanabildiğine işaret etmektedir.

43. Başvuru sahipleri bu konuda herhangi bir yorumda bulunmamışlardır.

44. Mahkeme, 6 § 1 maddesi anlamında "cezai suçlamanın" özerk bir kavram olduğuna yönelik yerleşik içtihadını hatırlatır. Bir "cezai suçlamanın" varlığı, genellikle "*Engel* kriterleri" olarak adlandırılan üç kriter temelinde değerlendirilmelidir (bkz. *Engel ve Diğerleri - Hollanda*, 8 Haziran 1976, § 82, Seri A no. 22). Bu kriterlerden ilki suçun iç hukuka göre hukuki olarak sınıflandırılması, ikincisi suçun niteliği, üçüncüsü ise ilgili kişinin uğrayabileceği cezanın şiddet derecesidir. İkinci ve üçüncü kriterler alternatiftir, mutlaka kümülatif olmak zorunda değildir. Bu, her bir kriterin ayrı analizi cezai konularda bir suçlamanın varlığına dair net bir sonuca yol açmıyorsa, kümülatif bir yaklaşımın benimsenmesini engellemez (*Vegotex International S.A./Belçika*, no. 49812/09, § 67, 10 Kasım 2020, orada atıfta bulunulan referanslarla birlikte).

45. Mevcut davada Mahkeme, ilk olarak 5253 sayılı Kanunda belirtilen yükümlülüğe uyulmamasının Türk hukuku kapsamında cezai bir suç teşkil etmediğine karar vermiştir. Söz konusu tarihte, bu tür usulsüzlükler aslında Kanun'un 32. maddesinde "idari" olarak tanımlanan bir ceza ile cezalandırılmaktaydı. Ancak bu durum, Sözleşme'nin 6. maddesinin ceza hukuku boyutuyla uygulanabilirliği açısından belirleyici değildir, zira iç hukuk tarafından sağlanan göstergeler yalnızca göreceli bir değere sahiptir (bkz. *mutatis mutandis, Grande Stevens ve Diğerleri / İtalya*, no. 18640/10 ve 4 diğerleri, § 95, 4 Mart 2014, orada atıfta bulunulan referanslarla birlikte). Suçun niteliğine ilişkin olarak, başvuru sahiplerinin ihlal ettikleri iddia edilen hükümlerin amacının, normalde ceza hukuku tarafından korunan ve toplumun genel çıkarlarını etkileyen derneklerin hesaplarının şeffaflığını sağlamak olduğu görülmektedir (*ibidem*, § 96). Ayrıca Mahkeme, uygulanan para cezalarının, suçluları yeniden suç işlemekten caydırma eğiliminde olmaları bakımından hem önleyici bir amaca, hem de bir usulsüzlüğü cezalandırmaları bakımından cezalandırıcı bir amaca sahip olan kurallara dayandığı görüşündedir. Bu husus, normal olarak, söz konusu suça cezai bir nitelik kazandırmak için yeterlidir (bkz. *mutatis mutandis, Jussila/Finlandiya* [BD], no. 73053/01, § 38, AİHM 2006-XIII). Son olarak, başvuranlara

"verilmesi muhtemel" cezanın niteliği ve ağırlığıyla ilgili olarak, Mahkeme, 2008 yılındaki mevzuat değişikliğinin ardından, 21. madde kapsamındaki yükümlülüğe uymamanın sadece para cezasıyla değil, aynı zamanda üç aya kadar hapis cezasıyla da cezalandırılabileceğini belirtmektedir (bkz. yukarıdaki 22. paragraf). Bu daha ağır hükümler, başvuru sahiplerinin davasında uygulanmamış olsa da, yine de Mahkeme'nin başvuru sahiplerine verilen cezanın niteliğini değerlendirmesinde ek bir faktör oluşturmaktadır. Bu arada, Mahkeme ayrıca, bir kamu idaresi tarafından verilen bir tedbire uyulmamasından kaynaklanan bir idari suistimal vakasının, ceza hukuku yönüyle 6. madde kapsamına girdiğine karar verdiği *Sancaklı / Türkiye* (no. 1385/07, §§ 28-31, 15 Mayıs 2018) davasına da atıfta bulunmaktadır; bu sonuç, mevcut davada da geçerlidir.

46. Yukarıda belirtilenler ışığında, Mahkeme, başvuru sahibine verilen idari para cezasının cezai nitelikte olduğu ve dolayısıyla 6/1. maddenin cezai yönünün mevcut davada uygulanabilir olduğu sonucuna varmıştır. Sonuç olarak, Hükümet'in bu konudaki itirazı reddedilmelidir.

47. Mahkeme, ulusal mahkemelerin, başvuru sahibi aleyhindeki kararları gerekçelendirmedikleri yönündeki şikâyetin hem açıkça dayanaktan yoksun olmadığını, hem de Sözleşme'nin 35. maddesi uyarınca, başka bir gerekçeyle kabul edilemez olmadığını kaydederek, bu şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

B. Esasa İlişkin olarak

48. Başvuru sahipleri, ulusal mahkemelerin önlerine getirilen davayı reddetme kararlarını yalnızca idare tarafından hazırlanan teftiş raporuna dayandırdıklarını ileri sürmektedirler. Başvuru sahiplerine göre, ulusal mahkemeler herhangi bir ek araştırma yapmamışlar, ilgili belgeleri toplamamışlar ve başvuru sahipleri tarafından önlerinde ileri sürülen savunmalara cevap vermemişlerdir.

49. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 5 Aralık 2008 tarihli kararının gerekçelerine atıfta bulunan Hükümet, söz konusu idari cezanın uygulanmasının 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesi hükümlerine göre tamamen haklı olduğunu savunmuştur. Hükümet, başvuru sahiplerinin, daha sonra Ağır Ceza Mahkemesi'ne sundukları hiçbir belgeyi bu mahkemeye sunmadıklarını da eklemiştir.

50. Mahkeme, adaletin düzgün işleyişine ilişkin bir ilkeyi yansıtan yerleşik içtihadına göre, mahkemelerin ve hakimlerin kararları için yeterli gerekçe göstermeleri gerektiğini hatırlatır. Bu görevin kapsamı, kararın niteliğine göre değişebilir ve her davanın kendine özgü koşulları ışığında değerlendirilmelidir (bkz. *García Ruiz/İspanya* [BD], no. 30544/96, § 26, AİHM 1999-I). Başvuru sahibi tarafından ileri sürülen her argümana ayrıntılı bir yanıt verilmesini gerektirmeyen bu yükümlülük, adli işlemlere taraf olan

herkesin, söz konusu işlemlerin sonucu açısından belirleyici olan argümanlara belirli ve açık bir yanıt verilmesini bekleyebilmesi gerektiği anlamına gelmektedir (bkz, diğer örnekler arasında, *Ruiz Torija/İspanya*, 9 Aralık 1994, §§ 29-30, Seri A no. 303-A, ve *Higgins ve Diğerleri/Fransa*, 19 Şubat 1998, §§ 42-43, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I). Ayrıca Mahkeme, ulusal mahkemeler tarafından verilen kararlar için gösterilen gerekçelerin otomatik veya kalıplaşmış olup olmadığını kontrol etmektedir (*Moreira Ferreira/Portekiz* (no. 2) [BD], no. 19867/12, § 84, 11 Temmuz 2017, orada belirtilen referanslarla birlikte).

51. Mahkeme, ilk derece mahkemesi olan Asliye Ceza Mahkemesi ve Ağır Ceza Mahkemesi önünde, başvuru sahiplerinin, Sayın Korkut'un Dernekler Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca bir gerekliliğe uymadığı için idari para cezası almasına ilişkin itirazlarını birkaç ciddi gerekçeye dayandırdıklarını kaydetmiştir. İlk olarak, idari para cezasının uygulanma şeklini sorgulamışlardır (idari para cezasına neden olan dış yardımların tarih ve miktarlarının belirtilmemesi ve kapsamlı bir inceleme yapılmaması). Daha sonra, mevzuatın kendi davalarında, yani başvuru sahibi derneğin uluslararası merkezinden derneğin bazı işletme masraflarını karşılamak için yapılan transferlere uygulanabilir olmadığını savunarak karara esastan itiraz etmişlerdir. Son olarak, ağır ceza mahkemesi önünde, İstanbul Valiliği Dernekler Müdürlüğü tarafından imzalanan ve bir kuruluşun uluslararası merkezinden, bu kuruluşun Türkiye şubesine aktarılan ve cari giderleri ödemek için kullanılan fonların, ilke olarak 5253 sayılı Kanunun 21. Maddesindeki beyan şartına tabi olmadığını açıklayan bir yazı sunmuşlardır (bkz. yukarıdaki 17. paragraf).

52. Mahkeme, başvuru sahiplerinin, davayı karara bağlamak için tam yargı yetkisine ve söz konusu para cezasını iptal etme yetkisine sahip bir mahkemeye erişimlerinin bulunduğu taraflar arasında ihtilaflı olmadığını gözlemlemektedir. Ayrıca, Kabahatler Kanunu'nun 28. maddesi, ilk derece mahkemesinin, çekişmeli yargılama ve silahların eşitliği gerekliliklerine uygun olarak, şekil ve esasa ilişkin tüm konularda karar vermeden önce, tarafların görüşlerini alması gereken bir usul öngörmektedir. Yaptırım makamı olarak valilik, söz konusu idari para cezasına ilişkin tüm dosyanın bir kopyasını da ekleyerek görüşlerini asliye ceza mahkemesine göndermeli ve asliye ceza mahkemesi de bu görüşlerin bir kopyasını başvuru sahiplerine göndermelidir. Daha sonra mahkeme, talep üzerine veya kendiliğinden tarafları çağırıp dinleyebilir ve kararını vermeden önce son sözü başvuru sahibine vermelidir (yukarıdaki 23. paragraf).

53. Mahkeme, yerel mahkemeler tarafından incelenmiş bir davanın olaylarını yeniden incelemenin veya bir başvuranın suçluluğu veya masumiyeti hakkında karar verirken "dördüncü derece mahkemesi" olarak hareket etmenin kendisine düşmediğini yinelemektedir (bkz. *Murtazaliyeva/Rusya* [BD], no. 36658/05, § 149, 18 Aralık 2018). Daha

ziyade burada, yargılamanın bir bütün olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin gerekliliklerine uygun olup olmadığının tespit edilmesi söz konusudur (*Taxquet/Belçika* [BD], no. 926/05, § 84, AİHM 2010). Bu gerekliliklerden biri, yerel mahkemelerin taraflarca öne sürülen en önemli argümanları incelemesi ve bunları neden kabul ya da reddettiğini açıklamasıdır. Yukarıda belirtildiği üzere (bkz. 50. paragraf), bu yükümlülüğün kapsamı kararın niteliğine göre değişebilse ve her davada özel koşullar ışığında değerlendirilmesi gerekse de, bir mahkemenin ciddi bir argümanı incelememesi/dikkate almaması veya açıkça keyfi bir şekilde incelemesi/dikkate alması adil yargılanma kavramıyla bağdaşmaz (bkz. *mutatis mutandis, Vetrenko/Moldova*, no. 36552/02, § 55, 18 Mayıs 2010).

54. Mevcut davada Mahkeme, başvuru sahipleri tarafından ileri sürülen itirazların (bkz. yukarıdaki 51. paragraf) önemsiz veya yargılamanın sonucunu etkilemeyecek nitelikte olarak değerlendirilemeyeceği kanaatinde. Ancak, yerel mahkemelerin kararları bu argümanların derinlemesine bir analizini içermemektedir. Gerçekten de, asliye ceza mahkemesi tarafından 5 Aralık 2008 tarihinde verilen karar - başvuru sahiplerinin iddia ettikleri gibi - yalnızca valilik tarafından sunulan belgelere dayanmaktadır; Ağır Ceza Mahkemesi ise, başvuru sahipleri tarafından kendisine sunulan itirazların hiçbirini karara bağlamadan, özet bir kararla bu kararı onaylamıştır. Başvuru sahibi derneğin, Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye şubesi olarak örgütün uluslararası merkezinden ve yurtdışındaki ulusal şubelerinden aldığı fonları, bu beyanların ikisi geç yapılmış olsa da, beyan ettiğine dair kanıtlar sunduğu unutulmamalıdır. Ayrıca Mahkeme, mahkemelerin, derneğin "ana" merkezinden gelen bu tür fonların 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamına girip girmediği sorusuna gereken önemi vermesinin çok önemli olduğunu düşünmektedir. Bunlar şüphesiz davanın ana meseleleridir.

55. Mahkeme, Hükümet'in, başvuru sahiplerinin asliye ceza mahkemesine sunmadıkları belgeleri daha sonra ağır ceza mahkemesine sundukları yönündeki argümanını not etmekte ve Hükümet'in, asliye ceza mahkemesinin gerekçe göstermemesinin, bu eksiklikten kaynaklandığını öne sürme niyetinde olduğunu varsaymaktadır. Ancak bu mahkeme önünde izlenen usulün gelişmemiş doğası göz önüne alındığında, böyle bir iddiaya fazla ağırlık verilemez. Gerçekten de, asliye ceza mahkemesi kararını, 20 Kasım 2008 tarihinde başvuran derneğin denetlenmesine ilişkin belgeleri ve davaya ilişkin diğer belgeleri aldıktan hemen sonra, 5 Aralık 2008 tarihinde vermiştir. Bu şekilde, başvuru sahiplerini savunmalarını/tezlerini ve ilgili delilleri duruşmada veya yazılı olarak sunma fırsatından mahrum bırakan Mahkeme'nin, 5326 sayılı Kanun'un 28. maddesinde belirtilen usul kurallarına uymadığı görülmektedir (bkz. yukarıdaki 23. paragraf ve ayrıca *Hiro Balani / İspanya*, no. 18064/91, 9 Aralık 1994, § 28, Seri A no. 303 B).

56. Mahkeme, yalnızca idare tarafından hazırlanan teftiş raporunun sonuçlarına dayanarak ve başvuru sahipleri tarafından dile getirilen itirazlara

cevap vermeyerek, yerel mahkemelerin kararları için yeterli gerekçe sunmadıklarını tespit etmektedir.

57. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞMENİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

58. Başvuru sahipleri, Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye Şubesi Başkanı'na idari para cezası uygulanmasının, Sözleşmenin, davayla ilgili olarak şu hususları belirten 11. Maddesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür:

1. Herkes, çıkarlarını savunmak için sendika kurma ve sendikalara katılma hakkı da dahil olmak üzere barışçıl toplanma ve örgütlenme özgürlüğüne sahiptir.

2. Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, düzensizlik veya suçun önlenmesi, sağlığın veya ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olan yasaların öngördüğü kısıtlamalar dışında kısıtlamalara tabi olamaz. (...) »

A. Kabul edilebilirlik hakkında

59. Hükümet, söz konusu tedbirin, başvuru sahiplerinin örgütlenme özgürlüğü hakkını kullanmalarına yönelik bir müdahale teşkil etmediğini ileri sürmüştür. Bu nedenle, şikâyetin, Sözleşme hükümleriyle *ratione materiae* uyumsuzluk gerekçesiyle reddedilmesi gerektiğini düşünmektedir.

60. Başvuru sahipleri bu görüşe itiraz etmektedirler.

61. Mahkeme, Hükümet'in *ratione materiae* uyumsuzluk itirazının bu şikâyetin esasıyla yakından bağlantılı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle, bu itirazı esasla birleştirmeye karar vermiştir.

62. Şikâyetin hem açıkça dayanaktan yoksun olmadığını hem de Sözleşme'nin 35. maddesi uyarınca başka bir gerekçe ile kabul edilemez olmadığını kaydeden Mahkeme, şikâyetin kabul edilebilir olduğunu beyan eder.

B. Esasa ilişkin olarak

1. Tarafların argümanları

63. Başvuru sahipleri, söz konusu müdahalenin kanun tarafından öngörülmediğini, meşru bir amaç gütmendiğini ve orantılı olmadığını ileri sürmüşlerdir. Başvuru sahipleri, mahkûmiyet kararının, başvuru sahibi dernek olan Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin organik olarak bağlı olduğu uluslararası bir dernek olan Uluslararası Af Örgütü'nden yapılan fon transferleri ile ilgili olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle, idari para cezası uygulanmasına yol açan prosedür teoride haklı görünse de, mevcut davada derneğe baskı yapmak ve faaliyetlerini engellemek için kullanıldığı görüşündedirler. Ayrıca, başvuru sahipleri, şeffaflık ilkesine uyulmasına özel

önem verdiklerini ve derneğin faaliyetlerinin düzenli olarak titiz iç ve dış denetimlere tabi tutulmasını sağladıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, itiraz edilen idari para cezasının uygulanmasının, başvuru sahibi derneğin önemli kısıtlamalara maruz kaldığı ve dolayısıyla faaliyetlerini yürütmekte zorlandığı bir dönemin özel bağlamında gerçekleştiğini iddia etmektedirler. Başvuru sahiplerine göre, söz konusu idari cezanın uygulanmasına neden olan teftiş, başvuru sahibi derneğin, derneğin tüm hesaplarını bloke eden İstanbul Valisi hakkında şikâyetle bulunmasından hemen sonra ve aniden gerçekleştirilmiştir. İdari para cezasına ilişkin prosedürün, 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesinde belirtilen yükümlülüğe uyulmamasına ilişkin bilgilerin para cezası tebliğinde belirtilmemesi ve idarenin bu eylemi tabi tuttuğu yargısal denetimin çok yüzeysel bir şekilde gerçekleştirilmesi nedeniyle son derece tartışmalı bir şekilde yürütüldüğünü eklemişlerdir. Ayrıca, Hükümet tarafından sunulan belgelerden, mevcut davadakine benzer koşullarda başka hiçbir derneğin kovuşturulmadığının açıkça anlaşıldığını ileri sürmüşlerdir. Son olarak, başvuru sahipleri, bir derneğin uluslararası merkezinden veya diğer ulusal şubelerinden derneğin Türkiye şubesine aktarılan mali yardımın diğer mali yardımlarla aynı rejime tabi tutulmasının ancak 2020 yılında yönetmelikte yapılan değişiklikten sonra gerçekleştiğine dikkat çekmişlerdir (bkz. yukarıdaki 24. paragraf).

64. Hükümet, mevcut davada verilen cezanın, derneklerin hesaplarının şeffaflığını sağlamaya yönelik olduğunu ve başvuru sahibi derneğin faaliyetlerini özgürce yürütmesini engelleyecek bir etkiye sahip olmadığını belirtmiştir. Mevcut davada hükümet, Sözleşme'nin 11. maddesi ile güvence altına alınan hakların kullanılmasına yönelik bir "müdahale" olmadığı sonucuna varmıştır.

65. Müdahale olduğu varsayılsa bile, bu tür bir müdahalenin kanunla öngörüldüğünü, meşru bir amaç güttüğünü ve demokratik bir toplumda gerekli olduğunu eklemektedir.

66. İlk maddeye ilişkin olarak Hükümet, söz konusu cezanın Dernekler Kanunu'nun 21. ve 32 § 1 (1) maddelerine dayandığını ve bu maddelerin de derneklerin, idari para cezasına çarptırılma riskine tabi olarak, yurt dışından aldıkları mali katkıları beyan etmelerini gerektirdiğini belirtmiştir. Söz konusu yükümlülüğe uyulmaması durumunda öngörülen yaptırımın öngörülebilir olduğu kanaatindedir. Hükümet, başvuru sahibi derneğin yabancı hukuka tabi bir tüzel kişiden fon aldığının tartışılmadığını vurgulamaktadır.

67. İkinci nokta ile ilgili olarak Hükümet, Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinde belirtilen yükümlülüğün amacının derneklerin hesaplarının şeffaflığını sağlamak olduğunu ileri sürmüştür. Böyle bir hedefin sadece "düzenin savunulması" ile değil, aynı zamanda – kara para aklama ile ilgili uluslararası metinlerle tam bir uyum içinde (bkz. yukarıdaki paragraf 28) – yurtdışından gelen fonların kaynağını ve yasallığını kontrol etmenin zorluğu göz önüne alındığında "suçun önlenmesi" ile de ilgili olduğunu eklemektedir.

68. Üçüncü nokta ile ilgili olarak, Hükümet söz konusu tedbirin takip edilen amaçlarla makul ve orantılı olduğunu iddia etmiştir. Ne başvuran derneğin hukuki varlığını ne de ifade özgürlüğünü sorgulamadığını ve bunun tek sonucunun, başvuru sahibinin yurt dışından aldığı mali katkıları beyan etme yükümlülüğüne uymasını gerektiği olduğunu açıklamaktadır. Başvuru sahiplerinin, itiraz edilen karara ulusal mahkemeler nezdinde itiraz edebilmeleri ve ulusal mahkemelerin ilgili ve yeterli gerekçeler öne sürerek onları reddetmeleri nedeniyle gerekli adli güvencelerden yararlandıklarını eklemektedir. Hükümet, yukarıda belirtilenlerden, idari ve adli makamların söz konusu çatışan çıkarlar arasında adil bir denge kurduğu sonucuna varmaktadır.

2. Mahkemenin Değerlendirmesi

a) Bir müdahalenin varlığı hakkında

69. 11. Madde, dernekleri devletin haksız müdahalelerine karşı korumaktadır. Bu tür müdahaleler genellikle bir derneğin tescilinin reddedilmesi veya feshedilmesi şeklinde gerçekleşmektedir (bu tür kısıtlamaların alabileceği farklı şekillere ilişkin genel bir bakış için, bkz. *Ecodefence ve Diğerleri / Rusya*, no. 9988/13 ve 60 diğerleri, § 81, 14 Haziran 2022), ancak bir derneğin faaliyetlerini engelleyen finansman veya denetim kısıtlamalarından da oluşabilir. *Cumhuriyet Halk Partisi/Türkiye* (no. 19920/13, § 72, 26 Nisan 2016 (özetler)) davasında, Mahkeme, yetkililerin bir siyasi partiyi denetime tabi tutarak ve yaptırımlar uygulayarak faaliyetlerini yürütmesini engellediğine karar vermiştir. Bu hususlar mevcut davada *mutatis mutandis* geçerlidir.

70. Mahkeme, güvenilirlik ve şeffaflık amacıyla derneklerin mali faaliyetlerinin izlenmesine ihtiyaç olduğunu kabul etmektedir. Bu nedenle, Hükümet'in derneklerin mali durumlarının denetlenmesinin 11. madde kapsamında başlı başına bir sorun teşkil etmediği görüşünü paylaşmakta ve Üye Devletlerin derneklerin mali durumlarının denetlenmesine ilişkin düzenlemeler ve usulsüz mali işlemler durumunda uygulanabilecek cezalar konusunda nispeten geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu kabul etmektedir (bkz. *mutatis mutandis*, *Cumhuriyet Halk Partisi*, yukarıda anılan, § 70). Bununla birlikte, bu takdir marjı sınırsız değildir ve bir derneğin mali durumunun denetlenmesi, derneğin faaliyetlerini engelleme etkisine sahipse, örgütlenme özgürlüğü hakkının kullanılmasına müdahale anlamına gelebilir. Gerçekten de, bir derneğe karşı alınan ekonomik, mali veya finansal bir tedbir, bu tedbirin, dernek tarafından güvence altına alınan hakların kullanılmasını gerçekten ve önemli ölçüde engellediğinin gösterilmesi halinde, Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiği anlamına gelebilir (bkz. *mutatis mutandis*, *İsa Mesih'in Son Zaman Azizler Kilisesi / Birleşik Krallık*, no. 7552/09, § 30, 4 Mart 2014).

71. Davaya yol açan olaylara dönecek olursak, Mahkeme, başlangıçta, başvuru sahibi derneğin başkanı sıfatıyla Sayın Korkut aleyhinde başlatılan adli takibatın, derneklerin yurtdışından aldıkları fonları kullanmadan önce yetkililere beyan etmelerini gerektiren bir yasal hükme uymadığı için kendisine idari para cezası verilmesi kararıyla sonuçlandığını gözlemlemektedir. Dolayısıyla bu ihtilaflı tedbir, Sayın Korkut'un örgütlenme özgürlüğü hakkının kullanımı üzerinde doğrudan bir etkiye sahipti. Sonuç olarak, başvuru sahibinin örgütlenme özgürlüğü hakkının kullanılmasına yönelik bir müdahale olarak değerlendirilebilir (bkz. *mutatis mutandis*, *Ecodefence ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 86). Ayrıca, Mahkeme, başvuru sahibi derneğin, iç hukuktaki yargılamalara taraf olmamasına rağmen, Sözleşme'nin 11. maddesi uyarınca Mahkeme'ye şikâyetle bulunmakta meşru bir menfaati olduğundan şüphe duymamaktadır (bkz. *RID Novaya Gazeta ve ZAO Novaya Gazeta / Rusya*, no. 44561/11, § 65, 11 Mayıs 2021). Mahkeme, özellikle, yurt dışı kaynaklı fonları beyan etme yükümlülüğünün kendi başına Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamında bir sorun teşkil etmese de, başvuru sahiplerinin de belirttiği üzere, söz konusu fonların esasen "ana" derneğin genel merkezi tarafından ulusal şubelerinden birine ödenen sübvansiyonlar olduğu ve derneğin bazı işletme giderlerini karşılamak için kullanıldığı göz önüne alındığında, söz konusu cezanın başvuru sahibi derneğin faaliyetleri üzerinde önemli bir etkisi olabileceğini belirtmektedir. Dosyadaki kanıtlara göre bu, derneğin faaliyetleri için ana finansman kaynağıydı. Bu nedenle Mahkeme, başvuru sahibi derneğin faaliyetlerinin, söz konusu teftişten ve ceza verilmesiyle sonuçlanan müteakip yasal işlemlerden önemli ölçüde etkilenmiş olabileceğini düşünmektedir. Mahkeme, bu tür bağlayıcı hükümlerin bir derneğin faaliyetlerini engelleme etkisine sahip olduğuna ve kendi başına örgütlenme özgürlüğü hakkına bir müdahale teşkil edebileceğine daha önce karar verdiğini hatırlatır (bkz. yukarıda anılan *Ecodefence ve Diğerleri*, § 83, orada atıfta bulunulan referanslarla birlikte). Ayrıca, Mahkeme söz konusu para cezasının önemsiz olmadığını düşünmektedir. Son olarak, başvuru sahiplerinin, itiraz edilen karara yol açan denetim prosedürünün bir baskı aracı olarak kullanıldığı yönündeki iddialarını not etmektedir. Mahkeme, yukarıda belirtilenlerden, söz konusu tedbirin başvuru sahibi derneğin faaliyetlerine ve dolayısıyla iki başvuru sahibinin Sözleşme'nin 11. maddesi ile güvence altına alınan örgütlenme özgürlüğü hakkının kullanılmasına müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır.

72. Aynı nedenlerden dolayı, Mahkeme, Hükümet'in Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki şikâyetle ilişkin *ratione materiae* uyuşmazlık itirazını da reddetmektedir. Dolayısıyla, bu müdahalenin 11 § 2 maddesi kapsamında haklı olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

b) Müdahalenin gerekçesi hakkında

73. Bu tür bir müdahale, "kanunla öngörülmedikçe", bu maddenin 2. paragrafı kapsamında meşru olan amaçlardan bir veya daha fazlasını izlemedikçe ve bu amaçlara ulaşmak için "demokratik bir toplumda gerekli" olmadıkça 11. maddeyi ihlal eder.

Müdahale “kanunla mı öngörülmüştü ?”

74. Mahkeme ilk olarak, başvuru sahiplerine karşı alınan tedbirlerin "kanunla öngörülmüş" olarak kabul edilip edilemeyeceğini inceleyecektir. Mahkeme, müdahalenin yasal dayanağının Dernekler Kanunu'nun 21. maddesi ve ilgili yönetmeliğin 18. maddesi olduğunu ve bu maddelerin derneklerin yurtdışından nasıl fon alabileceklerini düzenlediğini hatırlatır (bkz. yukarıdaki 21. ve 24. paragraflar).

75. Mahkeme, "kanunla öngörülmüş" ifadesinin sadece söz konusu tedbirin iç hukukta bir dayanağı olduğu anlamına gelmediğini hatırlatır. Aynı zamanda söz konusu kanunun niteliğine de atıfta bulunmaktadır. Yasanın ilgili kişiler tarafından erişilebilir olmasını ve kamu idarelerinin, söz konusu tedbire başvurma hakkına sahip olduğu durum ve koşulları, bu kişilerin öngörebilmelerini sağlayacak şekilde formüle edilmesini gerektirir. İç hukuk ayrıca, Sözleşmede öngörülen haklarının kullanılmasına yönelik olarak, kamu idarelerinin keyfi müdahalelerine karşı da bir miktar yasal koruma sağlamalıdır (bkz. *Ecodefence ve Diğerleri*, yukarıda anılan, § 90). Hiçbir şekilde bütün olasılıkları karşılayamayacak olan ulusal mevzuatın kesinlik derecesi, büyük ölçüde söz konusu belgenin/düzenlemenin içeriğine, kapsamı amaçlanan alana ve hitap ettiği kişilerin sayısına ve statüsüne bağlıdır (*Maestri/İtalya* [BD], no. 39748/98, § 30 in fine, AİHM 2004 I, orada atıfta bulunulan referanslarla birlikte).

76. Bu nedenle Mahkeme, davanın özel koşulları ışığında, müdahalenin dayandığı hukukun niteliğini, bu hukukun erişilebilir ve öngörülebilir olup olmadığını belirleyerek incelemelidir.

77. Mahkeme, tarafların, başvuru sahibi derneğin hesaplarının denetlenmesinin ve bunun sonucunda uygulanan yaptırımların Dernekler Kanunu'nun 21. ve 32 § 1 (I) maddelerine dayandığı konusunda hemfikir olduklarını kaydeder (bkz. yukarıdaki 21. ve 22. paragraflar). Mahkeme, söz konusu Kanun'un 21. maddesi uyarınca, derneklerin yerel idareye bilgi vermek kaydıyla yurt dışındaki kişi ve kuruluşlardan mali katkı alabileceğini gözlemlemektedir. Dernekler Yönetmeliği'nin 18. maddesi, diğerlerinin yanı sıra, bu beyanın ilgili fonların "kullanımından" önce yapılması gerektiğini belirtmektedir (yukarıdaki 24. paragraf). O dönemde yürürlükte olan Kabahatler Kanunu'nun 32(1)(I) maddesi, 21. madde kapsamındaki yükümlülüğe uyulmamasının idari para cezası ile cezalandırılmasını öngörmekteydi. Dolayısıyla, biçimsel açıdan bakıldığında, söz konusu müdahalenin iç hukukta bir temeli vardı. Söz konusu hükümlerin

erişilebilirliğine gelince, Mahkeme bunun tartışmalı olmadığını tespit etmiştir.

78. Bununla birlikte, başvuru sahibi dernek, bu hükümlerin Sözleşme'nin 11 § 2 maddesinde belirtilen "yasallık" şartını karşılamadığını ileri sürmüştür. Söz konusu hükümlerin, kendi durumunda olduğu gibi, merkezi yurtdışında bulunan bir örgütün ulusal şubesini oluşturan bir derneğin, merkezden veya diğer ulusal şubelerden hangi koşullar altında fon alabileceğini yeterince kesin bir şekilde belirtmediğini ve usulsüzlük durumunda uygulanacak cezalar konusunda açıklıktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür. Özellikle de, yurt dışından aldığı tüm fonları yerel yönetime derhal beyan ettiğini eklemiştir. Son olarak, özellikle itiraz edilen yaptırımın kendisine uygulanma şekline itiraz etmiş ve derneğin günlük giderlerinin bir kısmını ödemek için kullanıldığı göz önüne alındığında, bu fonların ne zaman kullanıldığını belirlemenin neredeyse imkânsız olduğunu söylemede ısrarcı olmuştur.

79. Derneklerin finansmanı ile ilgili olarak, derneklerin hesaplarının denetlenmesi amacının önemi tartışılmaz olmakla birlikte, Mahkeme, bu amacın hiçbir zaman kontrol amacıyla siyasi olarak araçsallaştırılmaması gerektiğini vurgulamaya özen gösterir. *Cumhuriyet Halk Partisi* davasında (yukarıda anılan karar, § 88), Mahkeme, denetim mekanizmasının siyasi amaçlarla kötüye kullanılmasını önlemek için, hem uygulanabilir gereklilikler hem de bu gerekliliklere uyulmaması halinde verilecek cezalar bakımından, siyasi partilerin mali denetimini düzenleyen kanunlara katı "öngörülebilirlik" kriterlerinin uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Siyasi partilerin mali denetimleri bağlamında ifade edilen bu hususlar, insan hakları alanında çalışan bir sivil toplum kuruluşu olan başvuru sahibi derneğin, basıncına benzer önemde bir "kamu bekçisi" rolü oynadığı göz önünde bulundurulduğunda, mevcut davaya da *mutatis mutandis* uygulanmalıdır (*Magyar Helsinki Bizottság/Macaristan* [BD], no. 18030/11, § 166, 8 Kasım 2016, orada atıf yapılan referanslarla birlikte). Dolayısıyla Mahkeme şimdi, söz konusu tarihte yürürlükte olan ilgili Türk kanunlarının bu öngörülebilirlik şartına uyup uymadığını değerlendirmelidir.

80. Mahkeme, başlangıçta, olayların meydana geldiği dönemde, uluslararası bir örgütün ulusal bölümünü oluşturan bir dernek tarafından, merkezden veya aynı örgütün yurtdışında bulunan ulusal bölümlerinden kaynaklanan fonların alınmasını düzenleyen belirli ve açık bir hüküm bulunmadığını gözlemlemektedir. Bu yasal boşluk, ancak 2020 yılında Dernekler Yönetmeliğinin 18. Maddesine yeni bir fıkra eklenerek doldurulmuştur (yukarıdaki 24. paragraf).

81. Bununla birlikte Mahkeme, Hükümet tarafından sunulan Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinin uygulanmasına ilişkin örneklerin, 32. maddenin 1. fıkrasının (l) bendinin (2008'de değiştirilen bu kanunun (k) bendine karşılık gelmektedir) mevcut davadakine benzer koşullarda hiçbir zaman uygulanmadığını gösterdiğini de not etmektedir. Bu örnekler, merkezleri yurtdışında bulunan derneklerin ulusal şubeleri olmayan dernekler tarafından

alınan yabancı mali katkılarla ilgilidir. Ayrıca, İstanbul Dernekler Dairesi Başkanlığı'nın 31 Ekim 2006 tarihinde Açık Toplum Türkiye'ye gönderdiği yazıdan, uluslararası bir kuruluşun merkezinden gelen fonların ilke olarak 5253 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamına girmediği anlaşılmaktadır (bkz. yukarıdaki 17. paragraf). Bu durum, mevcut davanın, aynı derneğin merkezinden veya diğer ulusal şubelerinden gelen yabancı fonlarla ilgili olarak, Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinin gerekliliklerine uyulmaması nedeniyle uluslararası bir kuruluşun ulusal şubesine verilen idari para cezasının tek örneği olduğunu göstermektedir.

82. Mahkeme, yasaların mutlak doğruluk veya katılıkla hazırlanmasının ne mümkün ne de arzu edilir olduğunu ve birçoğunun zorunlu olarak az ya da çok genel terimlerle formüle edildiğini kabul etmektedir. Ulusal mahkemelerin yargılama işlevi, tam da kuralların yorumlanmasına ilişkin olarak ortaya çıkabilecek şüpheleri ortadan kaldırmaya hizmet eder. Sonuç olarak, bir yasal hükmün çeşitli şekillerde yorumlanabilmesi, Sözleşme kapsamındaki "öngörülebilirlik" şartına uyulmadığı tespiti haklı çıkarmak için yeterli değildir (bkz. diğerleri arasında, *Cumhuriyet Halk Partisi*, yukarıda anılan, § 92).

83. Bu noktada bir karara varabilmek için Mahkeme, normal olarak Türk mahkemelerinin, başvuru sahiplerinin, Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinin yurt dışından gelen fonlarla ilgili gerekliliklerinin pratikte nasıl yorumlanacağını ve uygulanacağını öngörmelerini ve davranışlarını buna göre düzenlemelerini sağlayacak tutarlı, açık ve kesin bir içtihat geliştirip geliştirmediğini değerlendirmelidir (bkz. *mutatis mutandis*, *Association Ekin / Fransa*, no. 39288/98, § 46, ECHR 2001-VIII). Hükümet'in, mevcut davadakine benzer koşullarda, Dernekler Kanunu'nun 21. maddesinin gerekliliklerine uyulmamasının, Kabahatler Kanunu'nun 32. maddesi uyarınca idari bir ceza uygulanmasına neden olabileceğini ortaya koyan yerleşik bir içtihadın varlığını göstermediğini belirtmek gerekir (bkz. yukarıdaki 25-27. paragraflar). Dolayısıyla, başvuru sahiplerinin öngörülemezlik iddiaları reddedilmemiştir.

84. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 6. maddesi uyarınca vardığı sonucu hatırlatır. Yerel mahkemeler, yalnızca yetkililer tarafından hazırlanan inceleme raporunun sonuçlarına dayanarak ve başvuru sahipleri tarafından dile getirilen temel itirazlara cevap vermeyerek, mevcut davanın ortaya koyduğu temel meseleleri ele almamayı tercih etmişlerdir. Yukarıda belirtilen belirsizlikler, ulusal mahkemeler kapsamlı bir adli inceleme gerçekleştirmiş olsalardı çözülebilirdi. Ayrıca, başvuru sahibinin başvurusunu ve ardından itirazını değerlendiren hakimlerin, özellikle söz konusu tedbirin gerekliliğini değerlendirirken ilgili çeşitli menfaatleri tartmaya çalıştıklarını gösteren hiçbir şey yoktur. Başka bir deyişle, yargı denetiminin, yürütmeye bırakılan geniş takdir yetkisinin keyfi ve ayrımcı bir şekilde kullanılmasına karşı yeterli ve etkili güvenceler sağlamadığı açıktır (bkz. yukarıda anılan *Ecodefence ve Diğerleri*, § 118).

85. Mahkeme, Sözleşme'nin 11 § 2 maddesindeki "yasaya uygunluk" kriterine uymak için, yasanın, bireyin belirli bir eylemin yol açabileceği sonuçları dava koşullarında makul ölçüde öngörebilmesine ve davranışlarını buna göre düzenlemesine olanak tanıyacak kesinlikte formüle edilmesi gerektiğine zaten karar vermiştir (bkz. diğerleri arasında, *Cumhuriyet Halk Partisi*, yukarıda anılan, § 105). Ancak mevcut davada, başvuru sahibi derneğin cari harcamalarını karşılamak için uluslararası merkezinden aldığı mali katkıları yerel makamlara beyan eden başvuru sahipleri, söz konusu beyanların gecikmiş olarak kabul edilip idari para cezası ile cezalandırılıp cezalandırılmayacağını öngörebilecek durumda değillerdi.

86. Mahkeme, yukarıda belirtilenlerden, 11 § 2 maddesi kapsamındaki öngörülebilirlik şartının mevcut davada yerine getirilmediği ve sonuç olarak, söz konusu müdahalenin olayların meydana geldiği dönemde kanunla öngörülmediği sonucuna varmaktadır.

87. Bu koşullar altında, Mahkeme'nin Sözleşme'nin 11. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen diğer koşulların mevcut davada yerine getirilip getirilmediğini, yani müdahalenin söz konusu fıkra da belirtilen meşru amaçlardan bir veya daha fazlasını izleyip izlemediğini ve demokratik bir toplumda bu amaç veya amaçların gerçekleştirilmesi için gerekli olup olmadığını değerlendirmesine gerek yoktur (bkz. *Cumhuriyet Halk Partisi*, yukarıda anılan, § 108).

88. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. SÖZLEŞME'NİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİA EDİLEN DİĞER HUSUSLARLA İLGİLİ OLARAK

89. Başvuru sahipleri, aynı olaylara dayanarak, 1 No.lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan mülkiyete saygı haklarının ihlal edildiğinden de şikayetçi olmuşlardır.

Son olarak, başvuru sahipleri örgütlenme özgürlüğü haklarından yararlanırken ayrımcılığa maruz kaldıklarından şikayetçi olmuşlardır. Bu bağlamda, Sözleşme'nin 11. maddesi ile birlikte okunan 14. maddesine başvurmuşlardır.

90. Mahkeme, başvuru sahiplerinin Sözleşme'nin 6. ve 11. maddeleri kapsamındaki şikâyetlerini incelerken, şikâyet edilen koşulları yeterince dikkate aldığı kanaatindedir. Sonuç olarak, bu hükümler kapsamında ulaştığı sonuçlar ışığında (bkz. yukarıdaki 57. ve 88. paragraflar), başvuru sahipleri tarafından Sözleşme'nin 14. maddesi ile bağlantılı olarak 11. madde ve 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında dile getirilen şikâyetlerin kabul edilebilirliğini veya esasını ayrıca incelemeye gerek olmadığı kanaatindedir.

V. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

91. Sözleşmenin 41. maddesi uyarınca:

“Mahkeme, Sözleşme’nin veya Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarının ancak kısmen telafi edilmesine imkân veriyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören tarafa adil bir tatmin sağlar. »

A. Zarar

92. Başvuru sahipleri, ödemek zorunda kaldıkları para cezası tutarı olan 5.283 Avro maddi tazminat talep etmektedirler. Ayrıca, uğradıklarını düşündükleri maddi olmayan zarar için de 50.000 Avro talep etmektedirler.

93. Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

94. Mahkeme, başvuru sahibine verilen para cezasının, Sözleşme’nin 11. maddesi kapsamında tespit edilen ihlalin doğrudan sonucu olduğunu kaydetmektedir. Bu nedenle, Sayın Korkut tarafından ödenen meblağın tamamının ilgili kişilere geri ödenmesine karar verilmesi uygundur. Buna göre, maddi zarar için başvuranlara ortaklaşa 5,283 Avro ödenmesine karar vermiştir.

95. Manevi tazminata ilişkin olarak, Mahkeme, başvuru sahiplerinin şikâyetçi oldukları koşulların kendilerinde bazı sıkıntılara yol açmış olabileceğini kabul etmektedir. Sözleşme’nin 41. maddesinin gerektirdiği şekilde hakkaniyet temelinde karar vererek, başvuru sahiplerine manevi tazminat olarak ortaklaşa 2,000 Avro ve bu meblağ üzerinden vergi yoluyla ödenmesi gerekebilecek her türlü meblağın ödenmesine karar vermiştir.

B. Maliyetler ve harcamalar

96. Başvuru sahipleri, yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki yargılamalarda yaptıklarını söyledikleri masraf ve harcamalar için 6,516 Avro talep etmişlerdir. Avukatları tarafından hem yerel mahkemeler hem de Mahkeme önünde gerçekleştirilen iş ve işlemlerin ayrıntılı bir listesini Mahkeme’ye sunmuşlardır.

97. Hükümet bu talebe itiraz etmektedir.

98. Mahkeme’nin içtihadına göre, bir başvuru sahibi, masraf ve harcamalarının geri ödenmesini ancak bunların gerçekten yapıldığı, gerekli olduğu ve oranlarının makul olduğu tespit edildiği ölçüde elde edebilir (bkz. diğerleri arasında, *H.F. ve Diğerleri / Fransa* [BD], no. 24384/19 ve 44234/20, § 291, 14 Eylül 2022). Mevcut davada, elindeki belgeleri ve yukarıda belirtilen kriterleri göz önünde bulunduran Mahkeme, başvuru sahiplerine tüm masraf ve harcamalar için müştereken 5.000 Avro ve bu meblağ üzerinden vergi yoluyla ödenmesi gerekebilecek her türlü meblağın ödenmesini makul görmektedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE

1. Hükümet'in Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki şikâyetle ilişkin *ratione materiae* uyuşmazlık ön itirazını *esas kapsamında değerlendirmek* ve reddeder
2. Yargı kararlarının gerekçelerinin belirtilmemesi (Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi) ve örgütlenme özgürlüğüne müdahale (Sözleşme'nin 11. maddesi) şikâyetlerini *kabul edilebilir ilan eder*;
3. Karşı tarafça dosyaya konulan belge ve gözlemlerin iletilmemesi ve duruşma yapılmamasına ilişkin şikâyetlerin *kabul edilemez olduğuna karar verir* (Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi);
4. Gerekçelerin belirtilmemesi nedeniyle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
5. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine *karar verir*;
6. Sözleşme'nin 11. maddesi ve 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile bağlantılı olarak 14. maddesi kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilebilirliğini veya esasını ayrı ayrı incelemeye gerek olmadığına *karar verir*.
7. *Mahkeme ayrıca aşağıdakilere karar vermiştir:*
 - a) Davalı Devlet, Sözleşme'nin 44 § 2 maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, karar tarihinde geçerli olan kur üzerinden davalı Devlet'in para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki meblağları başvuranlara müştereken ödeyecektir:
 - i. Maddi zarar için 5.283 Avro (beş bin iki yüz seksen üç Avro), ve bu meblağ üzerinden vergi yoluyla ödenmesi gereken her türlü tutar;
 - ii. Manevi tazminat için, 2.000 Avro (iki bin Avro), ve bu meblağ üzerinden vergi olarak ödenmesi gereken herhangi bir tutar;
 - iii. Masraf ve harcamalar için 5.000 Avro (beş bin Avro), ve başvuru sahipleri tarafından bu meblağ üzerinden vergi yoluyla ödenebilecek her türlü tutar;
 - b) Bu sürenin bitiminden ödemeye kadar, bu tutarlar üzerinden, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönemde geçerli olan marjinal borç verme kolaylığına eşit bir oranda, artı yüzde üç puanlık basit faiz ödenecektir;
8. Geri kalanı için adil tazmin talebini *reddeder*.

KORKUT VE ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ Türkiye v. Türkiye

Fransızca olarak hazırlanmış ve İçtüzüğün 77 §§ 2 ve 3. maddeleri uyarınca 9 Mayıs 2023 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Hasan Bakırcı
Zabıt Kâtibi

Arnfinn Bårdsen
Başkan